

هامون ایران

تارنمای جامعه مدنی جنوب ایران

تشیع علوی به مثابه مجموعه ای از چیزهای کوچک؛ چکیده از دکتر مصطفی مهرآیین

اسماعیل حسام مقدم، 2018 · Sunday, March 18th

تشیع علوی به مثابه مجموعه ای از چیزهای خرد و کوچک

مصطفی مهرآیین

استادیار مرکز تحقیقات سیاست علمی کشور

چکیده:

پرسش کلیدی شریعتی این بود: چگونه، در عین گسستن از گذشته، می توانیم راه های تازه ای برای پرداختن به گذشته پیدا کنیم؟ چگونه می توانیم پیوندی انسانی با گذشته ای برقرار کنیم که امکان هایی برای آینده ای تازه در اختیار ما می گذارد؟ شریعتی در این مسیر به شیوه والتر بنیامین؛ متفکر برجسته انتقادی آلمانی، عمل کرده است. بنیامین خود را منتقد ادبی می دانست، همانگونه که شریعتی خود را منتقد دینی می دانست. روش بنیامین در نقد سنت تفسیر محض یا اظهار نظر درباره سنت نبود. او خرده ها و تراشه هایی از سنت را گرد می آورد و کنار هم می چید تا زندگی انسانی را روشن کند. او وظیفه منتقد را جمع آوردن چیزها به نحوی می دانست که بتوانند یکدیگر و زندگی انسانی را روشن کنند. به زبان هانا آرنست، بنیامین به «پدیده ها» علاقمند بود، نه به اندیشه ها. او عاشق چیزهای کوچک و حتی بسیار خرد بود. او گردآورنده ای پرشور بود. آرنست می گوید گردآورندگانی از جنس بنیامین همه تفاوت ها را تخریب می کنند. گردآورنده بستر و زمینه چیزی را که گرد می آورد تخریب می کند و آن چیز را در بستر و زمینه تازه ای، در کنار چیزهای گردآوری شده دیگر، قرار می دهد. گردآورنده به جای حفظ گذشته ها، چیزها را در کنار هم قرار می دهد تا بدین ترتیب امکان پدیدآوری معنایی تازه را فراهم آورد. یکی از مهمترین چیزهایی که این گردآورندگان به جمع آوری آن می پردازند «نقل قول» سخنان موجود در گذشته است. نقل قول یک استعداد تخریبی دارد. نقل قول ها در جای تازه شان به ما کمک می کنند که گذشته را «پاک» کنیم.

شریعتی به سان بنیامین، گذشته دینی و فرهنگی ما را می کاود تا از میان انبوه ویرانه نشانه هایی از امید، امور ناتمام، یا به زبان آگامبن آنچه در گذشته جا مانده است را بیابد و آن را مایه بازخوانی انتقادی و امیدوارانه امروز ما قرار دهد. علی، حسین، حسن، فاطمه، زینب، ابوذر، سلمان، شهادت، خون، رسالت، پیام، اجتهاد، و... همگی، در میان مجموعه تاریخ شیعه و عناصر دینی آن، چیزهای کوچکی هستند که شریعتی با «جای بخشی جدید» به آن ها سعی در پاک کردن گذشته دارد. این عناصر قاعده اسلام را شکل نمی دهند. آنها استثنایی بر تشیع یا اسلام صفوی هستند. شریعتی به گردآوری لحظه های امید می پردازد و سعی می کند هنرگردآوری چیزهای کوچک با ارزش را به ما بیاموزاند تا ما همواره با امید مسلمانی بورزیم.

This entry was posted on Sunday, March 18th, 2018 at 1:25 pm and is filed under دین و

You can follow any responses to this entry through the [Comments \(RSS\)](#) feed. You can leave a response, or [trackback](#) from your own site.